

MOTIVACIJA, USTVARJALNOST, VEČ BRANJA

16. nordijska konferenca o branju

V Reykjaviku je v organizaciji Islandskega bralnega društva 13. in 14. junija 2012 potekala 16. nordijska konferenca o branju. Udeležilo se je okoli dvesto udeležencev, več kot devetdeset z referati in posterji. Osrednje teme konference so bile motivacija, ustvarjalnost, več branja. Udeleženci niso bili le iz nordijskih držav, ampak tudi iz ZDA, Velike Britanije, Izraela, Južne Afrike idr. Slovenski udeleženci smo predstavili dva referata in štiri posterje. Konference smo se udeležili: Aksinja Kermauner (*Motivacija za branje – tipne slikanice za vse, ne le za slepe otroke*), Božena Kolman Finžgar (*Klasične pravljice – motivacija za branje in ustvarjalnost*), Andrej Jalen (*Motivacija za branje – Predstavitel pravljice Rdeča kapica s pravljичnim nahrbtnikom*), Barbara Hanuš (*Kako promovirati branje v šolah*), Sabina Hribar (*Tabu teme v pravljicah za predšolske otroke*) ter Irena Miš Svolfjšak in Tilka Jamnik (*Festival mladinske književnosti Bralnice pod slamnikom*).

Na Islandiji je leta 1995 že potekala nordijska konferenca o branju. V zadnjih letih so pripravili več programov za spodbujanje pismenosti – izpostavljajo predvsem ustvarjalnost, kritično mišljenje in enake možnosti za vse. Besedna zveza »več branja« ni naključno ena izmed naslovnih tem konference, saj se zavedajo, da se bralne sposobnosti razvijajo le ob branju. Tudi v nordijskih državah veliko razpravljajo o rezultatih Pise. Čeprav so njihovi rezultati dobri, jih želijo še izboljšati. Kako motivirati mlade, da bi več brali? Najtežje je spodbuditi fante, zato so za uvodnega

govornika izbrali Williama G. Brozo, ameriškega strokovnjaka, ki je predstavljal, kako približati branje fantom. Fantje povsod po svetu na bralnih testih zaostajajo za dekleti, manj fantov se vpisuje na univerze, manj zanimanja kažejo za vse, kar je povezano s šolo. Tudi v državah, ki so na mednarodnih preskusih uspešne, se razlike med dečki in deklicami povečujejo. Fantje doma pogosto nimajo vzora, zato moramo poiskati uspešne moške, ki lahko mladostnike pritegnejo k branju. Fantje so bolj aktivni v svetu medijev in pokazati jim je treba, da tudi za uporabo medijev potrebujejo dobro razvito pismenost. Izbrati moramo knjige, v katerih so opisani fantje, s katerimi se mladi bralci lahko identificirajo. Spoštovati moramo njihove bralne interese in jim ponuditi besedila o temah, ki jih zanimajo. Ne smemo biti preveč strogi do njihovega lastnega izbora, saj so te knjige lahko njihov vstop v svet literature. Tudi strip je lahko most do knjig. Premostiti moramo razlike med našim in njihovim pogledom na književnost. Beseda »most« se je v različnih referatih pojavljala še kot most med šolo in domom ter most med različnimi literarnimi zvrstmi, manj in bolj zahtevnimi besedili, pristočnim in obveznim branjem.

Na konferenci so veliko govorili o tem, da šolski sistem ni pravičen za vse. Migranti pogosto dosegajo najslabše rezultate na testih pismenosti. Louise C. Wilkinson je predstavila teste NAEP, ki v Ameriki merijo iste cilje kot PISA. Testi so pokazali, da kar 31 % učencev ne dosega najnižjega nivoja, najslabše rezultate dosegajo tisti, katerih materni jezik je španski. Nizki rezultati na te-

stih pismenosti pomenijo veliko manj možnosti v življenju. Kaj storiti, da prvi jezik učencev ne bi imel tako velikega vpliva na uspeh pri izobraževanju? Wilkinsonova je predstavila program *No Child Left Behind*. Veliko so vložili v izobraževanje učiteljev, saj so raziskave pokazale, da učitelji niso usposobljeni za delo z učenci, katerih materni jezik ni angleščina. Učitelje je potrebno pripraviti na jezikovno in kulturno raznolikost v razredu. Ob razpravi, kako to doživljajo učitelji v evropskih državah, se je pokazalo, da so razlike velike: Grki se čutijo povsem nepripravljene, Švedi pa so že razvili učinkovit sistem, saj imajo razrede, v katerih je švedščina prvi jezik, in take, v katerih je drugi jezik.

Finka Liliane Kjellman je predstavila delovanje bralnega kluba v razredih, kjer je učni jezik finščina, materni jezik učencev pa švedščina. Učence 5. razreda je seznanila z bralnimi strategijami in jih spodbudila, da so v poročilu o knjigah, ki so jih prebrali, poročali tudi o tem, katere strategije so uporabljali pred branjem in po njem. Veliko zanimivih projektov so predstavile predstavnice Rusije. V Moskvi že od leta 1943 v številnih ustanovah in na javnih površinah poteka teden branja. Elena Filippova, knjižničarka iz Sankt Peterburga, poskuša otroke motivirati za branje med počitnicami. Nadežda Vasiljeva, ki prav tako poučuje v Sankt Peterburgu, je spregovorila o tem, kako z branjem spodbuja komunikacijo med otroki.

Na konferenci so govorili tudi o disleksiji. Ob premagovanju bralnih težav otrok je zelo pomembna čustvena podpora, ki jo je otrok deležen od staršev in učiteljev. Pismenost je močno povezana z razvojem identitete in o tem je spregovorila Američanka Tasha Tropp Laman. Razložila je, kako so na šoli, na kateri učenci govorijo 14 maternih jezikov, socialnoekonomski položaj družin pa je nizek, otroke pritegnili k branju in pisa-

nju poezije s pomočjo fotografij. Tako so vzpostavili večjo povezavo med šolo in domom. Američanka Leslie Pace Haas je pokazala, kako je virtualni svet lahko motivacija za branje. Za igranje video iger so mladi motivirani – zakaj ne bi izbrali takih iger, ki spodbujajo pismenost? Otroci seveda potrebujejo nadzor. Poiščimo igre, pri katerih otroci ničesar ne uničujejo, ampak nekaj gradijo in se ob tem učijo.

Večina referatov je poudarjala, kaj lahko doseže dobro izobražen učitelj ali knjižničar. Ni dovolj, da zgolj posreduje in zahteva znanje, biti mora odličen motivator. Učiteljevo znanje in pedagoške veščine vplivajo na napredek otrok pri branju in pisanju. Februarja 2011 je bilo ustanovljeno evropsko združenje za boljši razvoj pismenosti (*High Level Group of Experts in the field of Literacy*). Izhaja iz rezultatov PISE, da 20 odstotkov petnajstletnikov v Evropi ne dosega ravni, ki bi jim omogočala učinkovito šolanje in delovanje v družbi. Cilj strokovnjakov je pripraviti načrt dela, da bo leta 2020 takih mladostnikov le še 15 odstotkov. Eden izmed programov, ki ga uvajajo, je *Europe loves Reading*, saj vedo, da ni dovolj le delo s šolarji, pomembno je razvijanje družinske pismenosti in vseživljenjskega učenja.

Zaključni plenarni referat je imel islandski avtor Gudmundur Andri Thorsson. Spregovoril je o tradicionalni islandski kulturi in literaturi. Od nekdaj je bilo zelo močno razvito pripovedovanje pesmi in sag. Ljudje so hoteli vse ohraniti v spominu in jezik je bil tisti, ki je to omogočal. Veselje do iger z besedami in užitek v jeziku samem se zrcalita v njihovih kratkih tradicionalnih pesmih. Islandci nikoli niso bili vikingi in heroji, bili so kmetje in ribiči, jezik je bil njihova kultura in kultura je bila njihov jezik. Na večini kmetij je bil kdo, ki je znal brati, in v dolgih zimskih nočeh je bilo branje zelo priljubljeno. Thorsson

je izpostavil proces pisanja, hkrati pa je govoril tudi o tem, kako ustvarjalen je proces branja. Zaključni referat na 16. nordijski konferenci o branju je tako izzvenel kot hvalnica branju in pisanju in poudaril izjemno moč literature.